

آلاتورانلىقدان گۇنومۇزە قدرتۇرکجه سۈزلوكلرىن قىسا تارىخى دىزى سى

سون زامانلار تاليف ائتىگىم ايصطلاحلار سۈزلوگونه(توركجه - توركجه) (چاپا حاضيرلاني) اون سوز يازارايكن اسکى توركجه سۈزلوكلره گوز گىزدىرنىدە، توركجه مىزىدە، سۈزلوگو بىر چوخ دىللر، او جومله فارسجادان دَرِين و اسکى بىر تارىخه صاحب اولدوغۇنو دوشوندۇم. سۈزلوک يازماق و سۈزلوکون ادبىاتىمىزدا گىتىش يېرى اولماسى سادجه اسکى دۇوره عايدى دىئيلدیر. چۆنکو چاغىمىزدا توركىيە، آذربايجان و دىيگر تورك اولكە لرىندە كى نشر اولمۇش سۈزلوكلرى ايله بىرگە آرازىن بو تابىنداكى- پەلۇي دۇنمىننى باسىلى لارا رغما" - باسلىميش سۈزلوكلرىن دىزى سى ائله بونون ھە زامانا عايدى اولدوغۇنو ثبوت ئىتمىدە دىر. بنە لىكەلە ماراق گۇستەرىپ اسکى دىن بىرى توركجه سۈزلوكلرى آختارماغا باشلادىم آما بىر نىچە لىستە دىن آرتىق بىر شىنى الدە بىلە دىم. يازيلارين ھامىسىنادان فايدالاندىغىما رغما" سۈزلوكلرىن تمام - كمال لىستە سىنى وئرمە دىكلرى اوچون، شخصا" سۈزلوكلرى تارىخ اساسىندا دىزىلە مە يە قرار وئردىم و گوزونۇز اۇنوندە كى لىستە حاضيرلاندى ان اسکى دۇورلارنى سونرا كى عصرلەرە عايدى سۈزلوكلرى توپلايب يازماغا اساس او لاراق يالنىز ايراندا كى يازىلىميش يا نشر اولونموش سۈزلوكلرلىستە دە قىيىدە آلىنىدى او اوچون دە توركىيە، آذربايجان و باشقۇقا تورك اولكە لرىندە حاضيرلانتىمىش و "رادرلوف" "وامبرى" و... تورك اولمايان توركلاقلار طرفىندە يازىلان توركجه سۈزلوكلرلىستە يە آلىنمادى. يازىدا بىرینجى بولۇمو سون عصىرە كىمىن يازىلان سۈزلوكلرە و ايكىنچى بولۇمودە چاغىمىزداكى سۈزلوكلە حىسر ئىتدىك. بىر نىچە سۈزلوپۇن تىكىار چاپلارى اولورسادا يالنىز ايلك چاپى لىستەيە آلىنىدى و بىر - اىكى سۈزلۈكىن دە نىچە فرقى تصحىح و حاضيرلامالار بىر باشلىقىدا لىستە دە قىيىد اندىلدى.

اسکى دۇورولىر

- ١- دیوان لغات الترك: ٤٤٦٦ يا (٤٥١) ق / ١٠٧٢ م، مامۇمۇد قاشغۇلى - فارسجا ياتىرى تىرىجىمە و تلىخىص دوكتور محمد دىبىر سىاھىقى ١٣٧٥، تەران - فارسجا ياتىرى تىرىجىمە دوكتور حسپىن محمد زادە صىدق، تەران، ١٣٨٤ - توركجه؛ اىستانبول، معلم رفعت و بىسم آتالاى، ١٣٢٣ ق
- ٢- تىبيان اللغات التركى على لسان قانىقى : محمد بن قيس خوارزمى
- ٣- مقدمه الادب (توركجه- فارسجا- خوارزمجه- عربجه): جار الله زمخشىرى خوارزمى (فخر خوارزم) ٥٣٢ ق / ١١٣٤ يا ١١٤٤- ١١٢٢ م
- ٤- مجموع ترجمان توركى، عجمى، موغۇلى، فارسى: مصر، ١٢٤٥ م - يازارى تانىنماپىر.
- ٥- ترجمان توركى و عربى: خليل ابن محمد ابن يوسف قونىيالى، ١٢٤٥ م
- ٦- صحاح العجم (فارسى- توركى): هندوشاھ ابن سنجى صاحبى نخجوانى (فخرالدين) ٧٢٤ ق / ١٢٧٦ م ، يازمىش و "نصرت الدين" لىستان اتابك يېنه اتحاف ئىتمىشدىر -
- ٧- حاضيرلارغايان دوكتور غلامحسين بىگدىلى تەران، جىلد ١- ١٣٦١ - جىلد ٢، ١٣٧٧ (ايکىنچى جىلدىن اليازماسى تاتارستانىن باشكىنى غازان دا ساخلانىلماقدادىر).
- ٨- الصراه من الشاه : عبدالفالضى محمد ابن عمر، ١٢٨٢ م
- ٩- بحر الغرائب يا نصاب حليمى (توركى - فارسى): منظوم سۈزلوک، قاضى لطف الله بن يوسف حليمى (اليازماسى اسلامى شورا مجلسىس ٢ - اينجى كىتابخاناسى آرخىوى، نومرە ١٢٩١) ٧ - نجى ٥. ق عصىرى يە ١٣ م عصىرى
- ١٠- كودكس كومانىكوس يە قىيچاق مجموعە سى (توركجه- المانجا - لاتىنچە- فارسجا): سولخات (كرىمه)، ١٣٠٣ م- يازانى ايتالىالى و آلمانلى مسيونىرلار (اليازماسى ونىزىن "سنت ماركوس" كىتابخاناسى آرخىوى)
- ١١- كتاب الادراك للسان الاتراك : ابو حيان اندلسى، ميسىر، ١٣١٢- ١٣ م- حاضيرلارغايان ؛ دوكتور احمد جعفر اوغلو، اىستانبول، ١٩٣١
- ١٢- تحفه حسام (فارسى - توركى): حسام الدین حسن ابن عبدالمۇمن خوئى (مظفرى)، ٧ - جى ٥. ق عصىرى ١٤ م (اليازمالالرى ١- رحمتلىك تېرىزلى مىزىزە جعفر سلطان قرائى نىن شخصى كىتابخاناسى آرخىوى ٢- دوكتور صادق كىانىن شخصى كىتابخاناسى آرخىوى ٣- تەراندا سيد حسین شەھەنەنی نىن شخصى كىتابخاناسى آرخىوى ٤- موصول حىيات كىتابخاناسى آرخىوى، ٢٣٤ نومرلى مجموعە)
- ١٣- بلغىتى المشتاق فى الغة الترك و الفچاق : جمال الدين ابومحمد عبدالله التركى، ١٤ - جو عصىرىن سونلارى و ١٥ - جى عصىرىن اوللارىنى يازىلىميشدىر.
- ١٤- القوانين الكلية لضبط اللغة التركى: ميسىر، ١٥ - جى عصىرىن اوللارى (مملوكلار دۇنمى) يازىلىميشدىر - حاضيرلارغايان ؛ اىستانبول، معلم رفعت
- ١٥- التحفه الزكىيە فى اللغت التركى: ١٥ - جى عصىرى - يازارى مجھول دور. ١٩٤٥ دە اىستانبول دا بىسم آتالاى طرفىندە حاضيرلانتىمىشدىر.

- ۱۶- حلیه الانسان و حلبه اللسان (لغت ابن مهنا) (عربی-فارسی- تورکی- موغولی): جمال الدین ابن مهنا طرفیندن ایلخانلیلار دۇنمی آذربایجاندا يازىلمىشىدیر. سون زامانلار ۱۹۹۸ ده آنكارادا باسىلىمىشىدیر.
- ۱۷- نصاب عرب- فارسی- تورکی : يازارى تانينمايرى. نصابى يازن آل عثمان سلطان محمد خان " اتحاف انتمىشىدیر. تخمينا" ۸۴۰ هـ ق ده يازىلمىشىدیر.
- ۱۸- فرنگ ابراهيمى يا شرفنامه منيرى (عربی- فارسی- تورکی) : قواه الدين ابراهيم فارونى ۸۷۸ ق / ۱۴۷۳ م
- ۱۹- نصاب شادىھ (فارسی - تورکى) منظوم سوزلوك يېھى اوغلو محمد قونىھ لى ۸۸۹ ق (اليازماسى موصولون " حجيات كيتابخاناسى آرخىوی، ۲۳۴ نومرلی مجموعە)
- ۲۰- أتعوبه الغرائب فى نظم الجوادر العجائب (تورکى عثمانى- فارسی): منظوم سوزلوك بھاء الدين بن بيرام، معلقىھ وى آنقورى (اولوم ۱۴۹۰ م) (اليازماسى آيت الله مرعشى كيتابخاناسى آرخىوی)
- ۲۱- محاكمه الغتین : امير على شير نوابى ۱۴۹۸م- سون زامانلار حاضيرلایانلار: اسماعيل قاسپيرالى ، باغچاسراي ، ۱۹۰۲ - حسين محمد زاده صديق (جيغاناتى توركجه سى - فارسجا - آذرى توركجه سى) تبريز ، ۱۳۸۷ش - تورخان ين نسخه سيندن ، رقيه نور ، تهران ۱۳۸۸ ش
- ۲۲- سخن گويا يا جهان گويا يا زفان گويا و يا جهان پويا ، (فرهنگ لغات فرس) ۷ بولوم: تاليف بدرالدين ابراهيم، هيمن- ۹ - جو ق عصير ۱۶/ م ، حاضيرلایان، دكتور حبيب الله طالبى، تهران: ۲۰۰۲ (بير بولوم توركجه يه عايدى دير)
- ۲۳- نصاب صبحه الصبيان (تورکى - فارسی - عربى) : يازانى آيدىن دئىيل . ۹۰۳ م. ق (ال يازماسى آيتاله گلپايگانى كتابخانا سى آرخىوی - اوستاد ائل اوغلو چاپا حاضيرلایير)
- ۲۴- تحفة شاهدى (عثمانلى توركجه سى- فارسی): منظوم سوزلوك، مولوى ابراهيم دده بن صالح، مغلوي رومى) ابراهيم خدادا اوغلو دده شاهدى (تخلوص "شاهدى"- سوزلوكون قوشماسى ۹۲۱ ق ده بىتمىشىدیر(اولوم ۹۵۷ ق/ ۱۵۰۰-۵۱) (اليازماسى آيت الله مرعشى كيتابخاناسى آرخىوی)
- ۲۵- القاسمىة = القائمة (عثمانلى توركجه سى- فارسی): قاضى لطف الله بن يوسف، حليمى (اولوم ۹۲۲ ق/ ۱۵۱۶) (اليازماسى آيت الله مرعشى كيتابخاناسى آرخىوی)
- ۲۶- دقائق الحقائق (عثمانلى توركجه سى - فارسی): شمس الدين احمد بن سليمان بن كمال ادرنوى "كمال پاشزاده" آدى ايله تانينير ، اولوم ۹۴۰ ق/ ۱۵۳۳-۳۴ م (اليازماسى آيت الله مرعشى كيتابخاناسى آرخىوی)
- ۲۷- اخترى صغیر يا لغات اخترى (عربى- عثمانلى توركجه سى): مصلح الدين مصطفى بن شمس الدين قره حصارى كوتاھوی ، "اخترى" آدینا شوھرت تاپىش ، اولوم ۹۶۸ هـ/ ۱۵۶۰-۶۱ م (ال يازماسى آيت الله مرعشى كيتابخاناسى آرخىوی)
- ۲۸- اخترى كىير = لغات اخترى(عربى- توركى عثمانلى): مصلح الدين مصطفى بن شمس الدين قره حصارى كوتاھوی "اخترى" يه شوھرت تاپىش ، اولوم ۹۶۸ ق/ ۱۵۶۰-۶۱ م (اليازماسى آيت الله مرعشى كيتابخاناسى آرخىوی)
- ۲۹- لغت نعمت الله (عثمانلى توركجه سى- فارسی): مؤلیف، نعمت الله بن احمد بن قاضى مبارك رومى صوفىه وى، "روشنى زاده" آدى ايله تانينير ، اولوم ۹۶۹ ق/ ۱۵۶۱-۶۲ م (اليازماسى آيت الله مرعشى كيتابخاناسى آرخىوی)
- ۳۰- الدرىه المودىه فى اللغت التركىه: ۱۵۱۷- ۱۵۰۰ م مملوکلار (قىچاق توركلىرى) دۇنمى يازىلمىشىدیر- حاضيرلایان ئوكتور رجب توپارلى، آنكارا ۲۰۰۳،
- ۳۱- لغات نوائى = آبوشقە(ابوشكا) (جيغاناتى توركجه سى - عربى - فارسی): مولىفي آيدىن دئىيل- اون آتىنجى عصرىن باشلارىندادا يازىلمىشىدیر (اليازماسى آيت الله مرعشى كيتابخاناسى آرخىوی)
- ۳۲- تجرید قلندرى يا تقليد شاه بندرى (تورکى- فارسی) : منظوم سوزلوك، جانى بن ملكشاه خراسانى ، " محمد ميرزه عيسى بهادرخان "ين آدینا يازمىشىدیر ، ۹۷۰ ق (اليازماسى تهرانين مطھرى كيتابخاناسى آرخىوی، نومره ۲۹۱۱)
- ۳۳- دانستان لغت (فارسی - تورکى) : يازارى خطيب رستم مولوى ، تخمينا" ۹۸۸ ق. (ال يازماسىنى اوستاد ائل اوغلو چاپا حاضيرلایير)
- ۳۴- نصاب غريبى (تورکى - فارسی) : منظوم سوزلوك، شاعير غريبى، ۱۰ - نجو ق عصيري
- ۳۵- التحفة الهادية يا دانستان(فارسی، عثمانلى توركجه سى): مؤلیف ؛ محمد بن حاجى الياس
- ، ۱۰- جو ق عصيري، موضوع: لغت و دستور زبان(ال يازماسى آيت الله مرعشى كيتابخاناسى آرخىوی)
- ۳۶- فرنگ ميرزا ابراهيم يا فرنگ منيرى (فارسی - تورکى) : ۱۰: نجو قمرى عصيري يندە يازىلمىشىدیر. يازانى شاه طھماسب ين وزيرى ميرزا شاه حسن اصفهانى اوغلو ميرزا ابراهيم (ال يازماسىنى اوستاد ائل اوغلو چاپا حاضيرلایير)
- ۳۷- لغات علم انشاء (عثمانلى توركجه سى- عربى - فارسی): مؤلیفى تانينمايرى. ۱۶ - نجى م عصيرىدە اوشاقلار اوچون يازىلمىشىدیر (ال يازماسى آيت الله مرعشى كيتابخاناسى آرخىوی)
- ۳۸- شرح تحفل شاهدى (عثمانلى توركجه سى- عربى) : عبدالقادر بن عمر بغدادى مصرى -أولوم ۱۰۹۳ ق/ ۱۶۸۲ م. (اليازماسى آيت الله مرعشى

کیتابخاناسی آرخیوی)

۳۹- لغت فضل الله خان : کلکته (هیند) ، ۱۷ - جی عصیرده یازیلمیش و ۱۸۲۵ ده باسیلمیشیدر.

۴۰- کتاب زبان تورکی (جغاتایجا - فارسجا): هیند ، یعقوب چنگی - ۱۷

۴۱- لغت شیخ سلیمان افندی بخارایی : یازاری شیخ سلیمان اوزبک - ۱۷

۴۲- نصاب فتح الفتاح (فارسی - تورکی - عربی) : یازاری آیدین دئیل . آما تخمینا" ۱۰۰۸ هـ ق ده یازیلمیشیدر (ال یازماسین اوستاد ائل اوغلو چاپا حاضیرلاییر)

۴۳- بدایع اللغات : سولطان حسین باقر امری ایله یازیلمیشیدر. یازاری آیدین دئیل آما طالع هراتی(ایمانی) ۱۰۸۴ ق / ۶، ۱۷۰۵ م بئنی دن یازمیش و حاضیرلامیشیدر.

۴۴- سنگلاخ (تورکی - فارسی) : میرزا مهدی خان استر آبادی ۱۱۷۳ - ۱۱۸۸ ق- ادیتور روشن خیاوی، تهران، ۱۳۷۴ - ۱۹۵۰ ده آنکارا دا (T.D.K) طرفیندن و ۱۹۱۰ دا لندن ده نشر اولمشودور .

۴۵- قواعد احمدیه (فارسی - تورکی) : محمد مهدی تبریزی ۱۱۹۹ ق/ ۱۷۸۴ م

۴۶- معروف اللغات یا فرهنگ اظفری (جیغتای تورکجه سی- فارسی): میرزا علی بخت بهادر بن محمد ولی لکھنؤی، یازار"میرزا کلان آدی ایله شوهرت تاپمیش و "اظفری" آدی ایله ده تخلوص ائدرمیش - اولوم ۱۷۹۴-۹۵ م (یازماسی آیت الله مرعشی کیتابخاناسی آرخیوی)

۴۷- منتخب اللغات (اوزبک تورکجه سی، عربی و فارسی تاجیکی): مؤلیف، محمد رضا خیوی - اولوم ۱۲۱۳ ق/ ۹۹ م ۱۷۹۸ (یازماسی آیت الله مرعشی کیتابخاناسی آرخیوی)

۴۸- تحفه وهبی (تورکی - فارسی): منظوم سوزلوك ، ۱۸ - جی عصیر ده تهران دا عثمانلی سفیری " سنبل زاده و هبی طرفیندن یازیلمیشیدر.

۴۹- نخبه اللغة (تورکی - عربی) : منظوم سوزلوك، ۱۸ - جی عصیر ده " سنبل زاده وهبی طرفیندن یازیلمیشیدر.

۵۰- نظم الجواهر (عربی، فارسی - تورکی) : منظوم سوزلوك، سید حسن عینقی نقشبندی، ایستانبول، ۱۲۴۱ ق

۵۱- تحفه کسگین (عربی، فارسی- تورکی): منظوم سوزلوك، عثمانلی شاعیر کسگین ۱۲۴۸ ق (یازماسی تبریز کتابخاناسی آرخیوی و سید خلیل رجایی زاده نین شخصی کیتابخاناسی آرخیوی)

۵۲- کالنصاب تورکی - فارسی : منظوم سوزلوك، ۱۲۶۵ ق ده علی بادکوبی قزوین ده ناصرالدین شاه آدینا یازیلمیشیدر. (یازماسی تهران دا ملک کیتابخاناسی آرخیوی ، نومره ۲۳۰۷ و تهران دا مهندس شاه علائی شهشهانی نین شخصی کیتابخاناسی آرخیوی)

۵۳- تجرید اللغات (تورکی - فارسی) : منظوم سوزلوك، باکلی ملا مصطفی او غلو حاج ملا علی ، ۱۲۸۶ ق دا یازیلمیشیدر - ۱۳۱۴ ق ده تهران دا نشر اولمشودور.

۵۴- بهجت اللغات یا لغت فتحعلی خان قاجار(فارسجا - تورکجه) : ۱۹ - جو عصیر، فتحعلی خان قزوینی ، فتحعلی خان قاجار آدینا یازیلمیشیدر.

۵۵- نصاب تورکی به فارسی (تورکی - فارسی): منظوم سوزلوك، میرزا محمد قلی بن محمد رضا قهرخی اصفهانی - مؤلیف "فقیر" آدی ایله تخلوص ائدردی- ۱۳ عصیر / ۱۹ م (یازماسی آیت الله مرعشی کیتابخاناسی آرخیوی)

۵۶- المتغایر ناصری (فارسجا - جغاتایجا) : محمد صالح اصفهانی ۱۹ - جو عصیر ده یازیب و ناصرالدین شاه اتحاف ائتمیشیدر.

۵۷- خلاصه عباسی : محمد خوئی یازمیش و عابس میرزا و لیعهده سونموشدور، ۱۹ - جو عصیر.

۵۸- قاموس فخری میرزا فتح خان فخرالاطباء - تبریز - ۱۹۱۷ م

۵۹- مويید الفضلاء (فارسی-عربی- تورکی) : یازانی محمد لاد دهلوی، تخمینا" ۹۲۵ هـ ق ده یازیلمیش و ۱۳۰۲ هـ ق ده هیند ده "نولکشور" مطبعه سینده پایینلانمیشیدر.، بو مزبوعه یا بن نویسه سی استان قدس کیتابخانا سی آرخیوینده موجوددور. (ال یازماسین اوستاد ائل اوغلو چاپا حاضیرلاییر)

۶۰- مشوق الصبيان (تورکی - فارسی) : منظوم سوزلوك، میر یحیی مصطفی او غلو حسینی زنوزی، تبریز ، ۱۳۰۸

۶۱- مرققات الصبيان (فارسی - عربی - تورکی) : منظوم سوزلوك، گنجه لی سید محمد باقر مجتبه زاده، مشهد ، ۱۳۱۷ ق

۶۲- لغات سرحدات ایران (تورکی- عربی - فارسی): مؤلیف، عبدالرزاق بن محمد محسن بغايري سبزواری - اولوم ۱۳۳۲ ش/ ۱۹۵۳ م (یازماسی آیت الله مرعشی کیتابخاناسی آرخیوی)

۶۳- لغات تورکی و عربی و فارسی (عثمانلی تورکجه سی - عربی - فارسی) : مؤلیفی تانینماپیر (یازماسی آیت الله مرعشی کیتابخاناسی آرخیوی)

۶۴- لغات عربی و تورک (عثمانلی تورکجه سی - عربی) : مؤلیفی آیدین دئیل (یازماسی آیت الله مرعشی کیتابخاناسی آرخیوی)

۶۵- لغات عربی و تورکی (عثمانلی تورکجه سی - عربی) : مؤلیفی تانینماپیر (یازماسی آیت الله مرعشی کیتابخاناسی آرخیوی)

۶۶- لغات عربی و فارسی و تورکی (عثمانلی تورکجه سی - عربی - فارسی) : یازاری تانینماپیر (یازماسی آیت الله مرعشی کیتابخاناسی آرخیوی)

۶۷- نصاب (تورکی - فارسی) منظوم سوزلوك، یازاری تانینماپیر . ال یازماسی تهران مطهری کیتابخاناسی آرخیوی)

۶۸- آلتى ديللى نصاب : (تورکی - فارسی - عربی - افغانی - هیندی - کشمیر) ديللریندن منظوم دا لوغت گتيريلدير، منظوم سوزلوك

۶۹- فوائد الصبيان (تورکجه - فارسجا - عربجه) : منظوم سوزلوك، بو نصاب اوشاقلار اوچون یازیلمیشیدر . یازاری بللى دئیل دير.

۷۰- تورکو نصاب : منظوم سوزلوك، یازاری آیدین دئیل

- ٧١- نصب مستفید المبتدین(تورکی - فارسی - عربی) : یازاری سام بن مولانا محمد امین
 ٧٢- نصب تورکی - فارسی: یازاری و تاریخی آیدین دئیل. (بو ۳۰ بند لی نصایین الیازماسی تهران ، سپهسالار کتابخاناسی آرخیوی ، ۲۹۱۱
 نومره لی دفترین ۵۸-۵۴ - اینجی صحیفه لرینده موجوددور)
 ٧٣- شکوهی نصابی (تورکی - فارسی) : منظوم سوزلوك،ميرزه مهدی شکوهی(۱۲۶۳هـ-۱۳۱۴هـ.)
 سون عصر

- ١-قاموس فخری : میرزا فتح خان فخر الطباء - تبریز ۱۹۱۷
 ٢-قارا قانلی نصابی (فارسی - تورکی): منظوم سوزلوك،قارا قانلی حاج قاسم اوغلو اکبرخان رزاقی، ۱۳۰۶ش
 ٣-نصاب اعتماد (تورکی - فارسی)،میرمهدی اعتماد تبریزی مقدم،تهران، ۱۳۴۴ش - تصحیح و حاشیه از دکتر حسین محمدزاده صدیق،تهران
 ، ۱۳۸۰ .
 ٤- فرنگ فارسی- تورکی : ابراهیم اولغون و جمشید درخشان،آنکارا ۱۹۶۷م، ایران ۱۳۴۵ش
 ٥- فرنگ جیبی فارسی- تورکی : پیمانی ، ۱۳۴۶ش
 ٦- فرنگ جیبی تورکی - فارسی:فیروز هیئت ، ۱۳۴۶ش
 ٧- فرنگ تورکی استانبولی - فارسی :ابراهیم اولغون - مترجم جمشید درخشان، تهران، ۱۳۴۹ش
 ٨- فرنگ تورکی استانبولی - فارسی: تالیف ابراهیم اولغون و جمشید درخشان، تهران ، ۱۳۵۰ش
 ٩- فرنگ آذربایجانی- فارسی: محمد پیغون،تهران ، ۱۳۶۱ش
 ١٠- فرنگ خیام (واژه های مصطلح فارسی ، عربی ، ترکی به انضمام فرنگ لغات پذیرفته شده اروپایی و واژه های نو فرنگستان): محمد
 علی ترقی،تهران، ۱۳۶۲ش
 ١١- مقایسه اللغتين: جواد هیئت، تهران ، ۱۳۶۳ش
 ١٢- فرنگ لغات مشابه در زبان و ادبیات آذربایجان، به انضمام مختصری از اهم نکات دستوری:علی اسماعیل فیروز ثمرین، تهران ،
 ۱۳۶۸ش
 ١٣- آذربایجانجا- فارسجا سوزلوك: بهزاد بهزادی، تهران ، ۱۳۶۹ش
 ٤- فرنگ جامع فارسی به ترکی استانبولی: جمشید صالح پور، تبریز ، ۱۳۷۰ش
 ٥- فرنگ لغت حق (استانبولی ، انگلیسی ، فارسی):
 دوکتور قدیر گلکاریان، تبریز ، ۱۳۷۰ش
 ٦- فرنگ فارسی امید (شامل لغات و اصطلاحات گوناگون زبان و ادبیات فارسی با شواهدی از اشعار و لغات و اصطلاحات عربی ، تورکی
 و لغات پذیرفته شده اروپایی):
 محمد بهشتی، تهران، ۱۳۷۰ش
 ٧- آذربایجانجا آدلار سوزلوكو : عبدالاحد بهراد- تبریز ، ۱۳۷۰ش
 ٨- واژگان تورکی در فارسی: غضنفر علی مومن
 همدان، ۱۳۷۱ش
 ٩- فرنگ پیام، فارسی- فارسی (شامل لغات و اصطلاحات فارسی و لغات عربی و تورکی و اروپایی مصطلح در زبان فارسی): محمود
 اختریان- تهران ، ۱۳۷۱ش
 ١٠- فرنگ عبارت‌های عربی در شعر فارسی همراه با عبارتهای تورکی و یونانی :محمد رضا عادل، تهران، ۱۳۷۵ش ، ۲ جلد
 ١١- فرنگ فارسی - تورکی استانبولی: تهران ، محمد کانار، ۱۹۹۳م / ۱۳۷۲ش
 ١٢- فرنگ تورکی - فارسی : جمشید صالح پور تهران، ۱۳۷۵ش
 ١٣- آذربایجان دیلی نین ایصالحی لوغتی: (اوچ جیلد) دوکتور علی. حیدر عباس اوغلو اوروچو- کوچوره ن بهزاد بهزادی، تهران، ۱۳۷۶ش
 ١٤- فرنگ فارسی - آذربایجانی: بهزاد بهزادی ، (ایکی جیلد) تهران ، ۱۳۷۷ش
 ١٥- فرنگ فارسی - تورکی استانبولی و تورکی استانبولی- فارسی: محمد کانار ، تهران، ۱۳۷۷ش
 ١٦- گوزه ل آدلار سوزلوكو: محمد اشرافی - تبریز ، ۱۳۷۷ش
 ١٧- تورک آدلار سوزلوكو: رضا غفاری، تبریز، ۱۳۷۷ش
 ١٨- آدلار : علی قرفطاسی، تبریز ، ۱۳۷۷ش
 ١٩- فرنگ فارسی - آذربایجانی: بهزاد بهزادی ، (ایکی جیلد) تهران ، ۱۳۷۷ش
 ٢٠- فرنگ عبارت‌های تورکی در شعر فارسی همراه با عبارتهای فارسی و یونانی :محمد رضا عادل، تهران، ۱۳۷۵ش ، ۲ جلد
 ٢١- فرنگ فارسی - تورکی استانبولی: تهران ، محمد کانار، ۱۹۹۳م / ۱۳۷۲ش
 ٢٢- فرنگ تورکی استانبولی - فارسی : جمشید صالح پور تهران، ۱۳۷۵ش
 ٢٣- آذربایجان دیلی نین ایصالحی لوغتی: (اوچ جیلد) دوکتور علی. حیدر عباس اوغلو اوروچو- کوچوره ن بهزاد بهزادی، تهران، ۱۳۷۶ش
 ٢٤- فرنگ فارسی - آذربایجانی: بهزاد بهزادی ، (ایکی جیلد) تهران ، ۱۳۷۷ش
 ٢٥- فرنگ فارسی - تورکی استانبولی و تورکی استانبولی- فارسی: محمد کانار ، تهران، ۱۳۷۷ش
 ٢٦- گوزه ل آدلار سوزلوكو: محمد اشرافی - تبریز ، ۱۳۷۷ش
 ٢٧- تورک آدلار سوزلوكو: رضا غفاری، تبریز، ۱۳۷۷ش
 ٢٨- آدلار : علی قرفطاسی، تبریز ، ۱۳۷۷ش
 ٢٩- فرنگ فارسی - آذربایجانی: ۲ جلد- نیرالزمان ثقی ،
 تهران، (۲ جیلد) ۱۳۷۷، ۱۳۷۸ش- جیلد ۲، ۱۳۷۸ش
 ٣٠- آذربایجان دیلی نین ایصالحی لوغتی: آقا موسی آخوندوون رداکته سی ایله ، فیض السلام، تهران ، ۱۳۷۸ش
 ٣١- فرنگ واژه های تورکی و مغولی در متون فارسی:
 عزیز دولت آبادی ، تبریز، ۱۳۷۸ش

۳۲- فرهنگ تورکی استانبولی- فارسی: مترجم امیر علی راسترو، تهران ۱۳۷۸ ش
۳۳- فرهنگ ترکی نوین(تورکی- فارسی) : اسماعیل هادی ، تبریز، ۱۳۷۹ ش

۳۴- فرهنگ واژگان تورکی در زبان و ادبیات فارسی :
عادل ارشادی فر، اردبیل، ۱۳۷۹ ش

۳۵- فرهنگ جامع نامهای ایرانی (شامل نام های پارسی ، عربی ، آشوری ، ارمنی ، تورکی ، کردی...) محمد حاجی زاده، تهران ، ۱۳۷۹ ش

۳۶- دیلماج: (فارسی- تورکی): امیر ابراهیم بلوری، قم ، ۱۳۸۰ ش

۳۷- فرهنگ تطبیقی (تالشی - تاتی - آذری) : علی عبدالی ، تهران، ۱۳۸۰ ش

۳۸- واژگان زبان تورکی در فارسی: محمد صادق نائبی، تهران، ۱۳۸۰ ش

۳۹- فرهنگ نامهای تورکی (تورکجه اینسان آدلاری): فرهاد جودای (عبداله اوغلو) ایکی جلد- جلد ۱ ، ۱۳۸۰ ش- جلد ۲ ، ۱۳۸۲ ش

۴۰- گورو-ونتولر- آدلار: محمد صادق معین زاده، تبریز، ۱۳۸۰ ش

۴۱- فرهنگ جهانگردی (فارسی ، عربی ، انگلیسی ، سوئدی ، آلمانی ، فرانسه ، تورکی) : مهدی تبریزی- تهران ، ۱۳۸۱ ش

۴۲- فرهنگ گیرفانی جاف (تورکی - کوردی)(علی احسان، تهران ، ۱۳۸۲ ش

۴۳- فرهنگ خزر(اینگلیسی-آذربایجانی) : تبریز ۱۳۸۳ ش / ۲۰۰۴ م - ۶ جلد لیک

۴۴- نگاهی به واژه های اساطیری آذربایجان: صمد چایلی ، تبریز ۱۳۸۳ ش

۴۵- انگلیزجه تورکجه ال سوزلویو (انگلیس- تورکی) : سعید نجاری ، تهران ۱۳۸۴ ش

۴۶- فرهنگ منتخب ترکی : علی مشکینی تبریز ، ۱۳۸۴ ش

۴۷- آرین (تورکجه - تورکجه) : حسن بیگ هادی تبریز ۲۰۰۵

۴۸- ارک سوزلویو(تورکجه -تورکجه): اسماعیل جعفرزاده، تبریز، ۱۳۸۵ ش

۴۹- بویوک تورکجه سوزلوک (استانبولی تورکجه - استانبولی تورکجه) محمد دوغان ، تهران، ۱۳۸۵ ش

۵۰- فرهنگ اوزبکی - فارسی : محمد حلیم یارقین و شفیقه یارقین ، تهران، ۱۳۸۶ ش

۵۱- گوزل تورک آدلاری : کمال مرادی، تهران ، ۱۳۸۶ ش

۵۲- فرهنگ لغات و اصطلاحات تورکی قشقایی به فارسی : اسدالله مردانی رحیمی ، قم ، ۱۳۸۶ ش

۵۳- فرهنگ تورکی- فارسی : رمضان اوتادی ، کرج ، ۱۳۸۶ ش

۵۴- نصاب صادق (تورکی - فارسی) : منظوم سوزلوک ، محمد صادق نائبی- ۱۳۸۶ ش

۵۵- فرهنگ لغات هنما(فارسی-انگلیسی-ترکی استانبولی) : دکتر قدیر گلکاریان ، ۱۳۸۶ ش

۵۶- فرهنگ کلمات هماهنگ (تورکی - فارسی) : یونس حاجی قره چیق ، تبریز ، ۱۳۸۷ ش

۵۷- فرهنگ تورکی - فارسی شاهمرسی : پرویز زارع شاهمرسی ، تبریز، ۱۳۸۷ ش

۵۸- فرهنگ فارسی- ترکی شاهمرسی : پرویز زارع شاهمرسی ، تبریز ، ۱۳۸۸ ش

۵۹- فرهنگ اصطلاحات عامیانه و زبان مخفی در ترکی : حسین خوش باطن(داش بولاق)،تبریز ، ۱۳۸۸ ش

۶۰- فرهنگ تورکی - فارسی : واله (دست بیش) ،تهران، ۱۳۸۸ ش

۶۱- فرهنگ تورکی- فارسی- علی حسین زاده (داشقین) ، تبریز ،

- ۶۲- فرهنگ انگلیسی-تورکی-فارسی، دکتر حسین زاده (داشقین)، ۲ جلد - تبریز،
 ۶۳- فرهنگ فارسی-تورکی: دکتر حسین زاده (داشقین)، تبریز،
- ۶۴- فرهنگ تورکی - تورکی داشقین
 ۶۵- فرهنگ تورکی - فارسی ترک : حسینی ، تبریز
- ۶۶- نصاب یکانی (فارسی - تورکی) : لغت منظوم، اسماعیل یکانی
- ۶۷- تورکی آدلار : یازانی علیرضا یخفروزانی ، ۵ سنجی چاپی تیریزدہ ۱۳۸۸ ده نشر اولموشدور.
- ۶۸- تورکی آدلار : یازانی علیرضا یخفروزانی ، ۵ سنجی چاپ، تبریز، ۱۳۸۸
- ۶۹- فرهنگ همراه (ترکی استانبولی - فارسی) : اسد بهرنگی ، تبریز ، ۱۳۸۸
- ۷۰- ارک سوزلویو (تورکجه - تورکجه): ۲ جلد، اسماعیل جعفرزاده ، تبریز، ۱۳۸۹
- ۷۱- ارک سوزلویو (تورکجه - تورکجه): ۲ جلد، اسماعیل جعفرزاده ، تبریز، ۱۳۸۹
- ۷۲- کلمات هماهنگ (ترکی - فارسی) : یونس حاجی قره چپق ، ۱۳۸۹
- ۷۳- اوز آنا دیلیمیز (فارسجا - تورکجه) : علی راشدی زهرا - نسرین ایمانی، ۱۳۸۹
- ۷۴- فرهنگ مصور (انگلیزجه - تورکجه) : حسین مسعودی ، ۱۳۹۰
- ۷۵- نصاب بولبول (تورکی - فارسی) : منظوم سوزلوک، حاج حسن بولبول
- ۷۶- فرهنگ زنوزی (تورکجه - تورکجه) شهیدی زنوزی ، تبریز
- ۷۷- تورکجه سوزلوک : محمد علی آفاقای

اساس قاینقالار

- سیری در تاریخ زبان و لهجه های ترکی ، دوکتور جواد هئیت
- تورکلرین تاریخ و فرهنگینه بیر باخیش، دوکتور جواد هئیت
- سوزلوکلر و سوزجوک بیلمی ، مقاله ، مهران بهاری
- فهرست نسخه های خطی ترکی کتابخانه آیت الله مرعشی، مقاله ، حسین متقی ، و بلاگ بنیاد مختومقلی فراقی
- نصاب در ادبیات ، مقاله محمد صادق نائبی ، شماره ۳۹-۴۰؛ فصلنامه یاپراق
- تورک لر ایچره نصاب ، مقاله ، رضا همراز